

PRAVNI MONITORING MEDIJSKE SCENE U SRBIJI

Izveštaj za januar – februar 2013.

Kingdom of the Netherlands

<http://serbia.nembassy.org/>

Realizaciju ovog projekta finansijski je podržala Ambasada Kraljevine Holandije.

***Izneti stavovi pripadaju isključivo autorima i ne moraju predstavljati zvaničan stav
Ambasade Kraljevine Holandije.***

FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO, SRBIJA
OPEN SOCIETY FOUNDATION, SERBIA

Realizaciju ovog projekta, finansijski je podržala Fondacija za otvoreno društvo, Srbija.

***Izneti stavovi pripadaju isključivo autorima i ne moraju predstavljati zvaničan stav
Fondacije za otvoreno društvo, Srbija.***

SADRŽAJ

I	SLOBODA IZRAŽAVANJA	4
II	MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH PROPISA	11
III	MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA.....	15
IV	MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA	19
	REGULATORNA TELA	19
	DRŽAVNI ORGANI	22
	KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA	23
V	PROCES DIGITALIZACIJE.....	24
VI	PROCES PRIVATIZACIJE.....	25
VII	ZAKLJUČAK	26

I SLOBODA IZRAŽAVANJA

U periodu na koji se ovaj monitoring izveštaj odnosi, zabeleženo je više slučajeva koji ukazuju na moguće povrede slobode izražavanja.

1. *Pretnje i pritisci*

1.1. Početkom januara, desničarska organizacija SNP NAŠI je oblepila srpske gradove plakatima koji su sadržali spiskove organizacija koje NAŠI smatraju „stranim agentima“, odnosno „antisrpskim medijima i nevladinim organizacijama finansiranim od zapadnih obaveštajnih službi“. NAŠI su tako, kao antisrpske označili RTV B92, dnevne listove „Blic“ i „Danas“, magazine „Vreme“ i „Republika“, medijski portal Peščanik, Nezavisno udruženje novinara Srbije, kao i nevladine organizacije – Fond za humanitarno pravo, Žene u crnom, Centar za kulturnu dekontaminaciju, JUKOM, Helsinški odbor za ljudska prava, Inicijativu mladih za ljudska prava, Sandžački odbor za zaštitu ljudskih prava, Fondaciju EXIT, Autonomni ženski centar, Beogradski centar za ljudska prava, Amnesty internešnal, Građansku inicijativu, Kvirija Centar, Gej strejt Alijansu, Dokukino i druge. Kao cilj kampanje, NAŠI navode „podizanje svesti u javnosti o alarmantnoj potrebi zabrane i hapšenja NVO sa spiska, koje otvoreno i javno vrše krivična dela podrivanja Ustava kroz niz teških krivičnih dela, počevši od ugrožavanja suvereniteta i integriteta Republike Srbije, govora mržnje i diskriminacije prema građanima Srbije i srpskom narodu u njihovoj matici državi – Srbiji“. U saopštenju je istaknuto da će SNP NAŠI nastaviti da vrši pritisak na srpsku vlast sa zahtevom da država Srbija usvoji Zakon o stranim agentima i da se najoštrije obračuna sa „zločinačkim NVO faktorima i agenturama koje vrše informaciono-propagandni terorizam u Srbiji, te tako obezbedi najvišu moguću bezbednost građana, suverenitet države i političku stabilnost Republike Srbije“. Zaštitnik građana, Saša Janković, u intervjuu za „Danas“, izrazio je nadu da će nadležni pravosudni organi plakate i njihovu sadržinu „razmotriti sa stanovišta svojih nadležnosti“. U izjavi za RTS, Saša Janković je ukazao na opasnost koja potiče od paušalnih ocena da su hiljade ljudi „na javnoj pozornici“ saradnici stranih obaveštajnih službi, ukazavši da time nekome može biti ugrožena i direktna bezbednost i da je u javnom interesu razrešenje tog pitanja. Vladimir Cvijan, predsednik Odbora za ustavna pitanja i zakonodavstvo Narodne skupštine i član predsedništva SNS-a, saopštio je da je tužilaštvo pokrenulo postupak protiv organizacije SNP NAŠI, te rekao da, i pored toga što je Ustavni sud Srbije krajem prošle godine odbacio predlog Republičkog javnog tužilaštva za zabranu rada SNP NAŠI, nevladine organizacije, mediji i privatna lica mogu Ustavnom sudu Srbije da se obrate ponovo.

Podsetimo, Republičko javno tužilaštvo je svojevremeno od Ustavnog suda tražilo da desničarskom pokretu SNP NAŠI zabrani rad. Članom 55. Ustava Republike Srbije, zajemčena je sloboda udruživanja, ali isto tako predviđeno da Ustavni sud može zabraniti udruženje čije je delovanje usmereno na nasilno rušenje ustavnog poretka, kršenje zajemčenih ljudskih ili manjinskih prava ili izazivanje rasne, nacionalne ili verske mržnje. Ustavni sud Srbije je, međutim, 14. novembra 2012. godine našao da se „ne može pouzdano utvrditi postojanje ustavnih razloga za zabranu rada“. Istovremeno, međutim, Ustavni sud je primetio da „preduzete mere od strane nadležnih državnih organa prema članovima udruženja ne predstavljaju adekvatan odgovor demokratskog društva za učinjene povrede prava zbog čijeg bi neuspeha Ustavni sud mogao i morao zabraniti rad njihovih udruženja“. U saopštenju Ustavnog suda objavljenog tom prilikom, dalje se navodi da taj sud „nije došao do pouzdanog uverenja da su u sistemu zaštite sloboda i prava nadležni državni organi prethodno već iscrpeli sve mere prevencije i adekvatnog sankcionisanja protivpravnog delovanja ovih udruženja i njihovih članova, zbog čega bi se za svako dalje ponavljanje istih ili sličnih kažnjivih ili uznemiravajućih aktivnosti udruženja moralo pribeci izricanju mere zabrane njihovog rada kao nužnog i jedino mogućeg odgovora države u demokratskom društvu“. Iz saopštenja se, međutim, ne vidi koje je „mere prevencije i adekvatnog sankcionisanja“ Ustavni sud imao u vidu, a izjava Vladimira Cvijana, predsednika Odbora za ustavna pitanja i zakonodavstvo Narodne skupštine, mogla bi se razumeti i kao izraz njegovog uverenja da je poslednjom akcijom SNP NAŠI pređen prag nade da bi „mere prevencije i adekvatnog sankcionisanja“ mogle biti delotvorne, odnosno, da ponavljanje istih ili sličnih uznemiravajućih aktivnosti udruženja nameće neophodnost izricanja mere zabrane kao nužnog odgovora države u demokratskom društvu. Ovo treba posmatrati u kontekstu činjenice da nova kampanja predstavlja nastavak serije aktivnosti organizacije SNP NAŠI koje su usledile nakon odluke Ustavnog suda. Podsetimo, NAŠI su još početkom decembra 2012. godine od nadležnih u Srbiji tražili oduzimanje nacionalne frekvencije radiju i televiziji B92, gašenje dnevnih novina „Blic“ i „Danas“, magazina „Vreme“ i „Republika“, portala Peščanik, kao i zabranu rada Glasa Amerike i Radija Slobodna Evropa na teritoriji Republike Srbije, a takav zahtev su obrazložili „opravdanom sumnjom da su pojedini mediji u Srbiji finansirani prljavim novcem albanske i hrvatske mafije“, kao i da su „u proteklih 20 godina radili isključivo na satanizaciji sopstvenog naroda, kroz vešto medijsko manipulisanje i propagiranje Srba kao zločinačkog i genocidnog naroda krivca za ratove devedesetih godina, o čemu postoji ceo niz dokaza zbog kojih ih i šira javnost smatra ispostavama neprijateljskih centara moći“. Tako se ispostavlja da su liberalni mediji, u samo mesec dana, posle „albanske i hrvatske mafije“, za finansijere dobili „zapadne obaveštajne službe“, što međutim nije uticalo na to da postanu manje „antisrpski“. Ono što pada u oči i što govori o položaju medija u Srbiji, jeste činjenica da se oni, po pravilu, uvek prvi na udaru ekstremista. Pri svemu tome, pritisak i zastrašivanje medija i novinara, što njihovo etiketiranje kao „antisrpskih“, „finansiranih od zapadnih obaveštajnih službi“ i „zločinačkih agentura koje vrše informaciono-propagandni terorizam u Srbiji“ svakako jeste, moglo bi predstavljati i podstrekavanje na

Krivičnim zakonikom zabranjenu diskriminaciju zbog različitih ličnih svojstava (npr. političkog ili drugog ubeđenja), širenje ili predstavljanje ideja ili teorija koje zagovaraju ili podstrekavaju mržnju, diskriminaciju ili nasilje, protiv bilo kojeg lica ili grupe lica, zasnovanih na ličnim svojstvima, ili nasilničko ponašanje u vidu grubog vređanja ili zlostavljanje koje značajnije ugrožava spokojstvo građana, a predstavlja i Ustavom, odnosno Zakonom o javnom informisanju, zabranjeno ograničavanje slobode javnog informisanja.

1.2. Redakcija dnevnog lista „Kurir“ saopštila je da su 15. januara 2013. godine primili preteću poruku upućenu Aleksandru Rodiću, vlasniku lista. U poruci, ispod koje stoji potpis „Atentator“, navodi se da je Rodić isti kao i njegov otac, Radisav Rodić, i da će završiti kao ubijeni hrvatski novinar Ivo Pukanić. Prema mišljenju „Kurira“, razlog za dobijanje preteće poruke jeste to što su otvorili veliki broj afera zbog krađe državnih para, veza tajkuna i kriminalaca i neverovatnog bogatstva državnih i gradskih funkcionera. Pretnja Aleksandru Rodiću usledila je samo dan nakon što je „Kurir“ primio poruku u kojoj se pretilo dizanjem u vazduh zgrade u kojoj se redakcija ovog medija nalazi. O pretnjama su obavешteni državni organi. Podsetimo, Radisav Rodić, otac Aleksandra Rodića, osuđen je sredinom 2011. godine na dve godine zatvora, na osnovu sporazuma o priznanju krivice koji je sklopio sa Višim tužilaštvom. Rodić je prethodno gotovo dve godine bio u pritvoru, tako da se nakon presude praktično odmah našao na slobodi. Pored zatvorske kazne, izrečena mu je i mera zabrane obavljanja poziva, delatnosti i dužnosti u trajanju od šest godina. Bio je optužen za zloupotrebu službenog položaja. Ivo Pukanić, vlasnik i urednik hrvatskog nedeljnika „Nacional“, ubijen je 23. oktobra 2008. godine, u eksploziji bombe koja je bila podmetnuta pored njegovog automobila. U eksploziji je pored Pukanića poginuo i njegov saradnik Niko Franić. Misija OEBS-a u Srbiji najoštrije je osudila pretnje Aleksandru Rodiću i ukazala da „zastrašivanje i pretnje novinarima mogu voditi ka autocenzuri i ugroziti slobodu izražavanja, koja je ključni preduslov za razvoj demokratije“. Ministarstvo kulture i informisanja Republike Srbije saopštilo je da se protivi svakom vidu nasilja, pretnji i pritisaka na medije i novinare. Portparol Republičkog javnog tužilaštva, Tomo Zorić, saopštio je da je Republičko javno tužilaštvo dalo nalog policiji da hitno proveri pretnje koje su upućene vlasniku i novinarima „Kurira“.

Iz izjave portparola Republičkog javnog tužilaštva, Tome Zorića, proizilazi da se još uvek nepoznata lica koja su pretila vlasniku i novinarima „Kurira“ sumnjiče za kvalifikovani oblik ugrožavanja sigurnosti. Naime, Krivičnim zakonikom Republike Srbije predviđeno je da će se ko ugrozi sigurnost nekog lica pretnjom da će napasti na njegov život ili telo, odnosno život ili telo njemu bliskog lica, kazniti novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine. Kvalifikovani oblik dela postoji ukoliko je pretnja usmerena prema

licu koje obavlja poslove od javnog značaja u oblasti informisanja, i ako je pretnja u direktnoj vezi sa tim poslovima, a u tom slučaju zaprećena je kazna zatvora od šest meseci do pet godina.

1.3. Nedeljnik „Pečat“, čiji je glavni i odgovorni urednik nekadašnji direktor RTS-a i bivši visoki funkcioner Socijalističke partije Srbije, u seriji tekstova autora Miodraga Zarkovića objavljenih u januaru i februaru, napao je rukovodioce i novinare Radio televizije Vojvodine (RTV) i predsednika Nezavisnog društva novinara Vojvodine (NDNV). Tako, u broju od 18. januara, Zarković novinare RTV-a optužuje da su „jurišnici antisrpsstva“, da njihovo delovanje nanosi „dugotrajniju, kulturno političku štetu“, da su „protivsrpski kadrovi, čija je ostrašćena mržnja prema naciji u čijoj državi žive i deluju bespogovorno dokazana“. Programska direktorka RTV-a, Sanda Savić, za Zarkovića je „žena potpuno posvećena protivsrpskom delovanju i kolovođa antinacionalnog usmerenja vojvođanske televizije“. Na tapetu se našao i predsednik NDNV-a, Dinko Gruhonjić, koga Zarković naziva „osvedočenim srbomrsцем čije je celokupno delovanje prožeto neskrivenim zalaganjem za dalje propadanje Srbije i Srba“. U tekstu se zaključuje da „na osnovu uvida u nacionalnu pripadnost većine rukovodilaca RTV-a“ jeste teško izbeći zaključak da iza tog zločina stoji razgoropađeni hrvatski lobi“. Već u narednom broju nedeljnika, objavljenom 25. januara, Zarković nastavlja sa istom tezom o tome da su rukovodioci i novinari RTV-a „hrvatske nacionalnosti“, što im, navodno, obezbeđuje imunitet od odgovornosti. U broju od 1. februara, Zarković iznosi zabrinutost „nad time ko uopšte u rukovodstvu RTV-a vodi računa o interesima države Srbije, srpskog društva i srpskog naroda“, a sve povodom emitovanja konkretnog programa koji on opisuje kao „poduhvat koji služi isključivo pubertetskom oduševljavanju ovdašnjih kroatofila“.

Sva medijska udruženja su u svojim saopštenjima najoštrije osudila pisanje „Pečata“. ANEM je pozvao nadležne institucije da reaguju povodom napada i suzbiju medijski i svaki javni govor kojim se raspiruje mržnja među nacionalnim zajednicama koje žive u Srbiji. Podsećamo da je Krivičnim zakonikom predviđeno da je izazivanje ili raspirivanje nacionalne, rasne ili verske mržnje, ili netrpeljivosti među narodima ili etničkim zajednicama koje žive u Srbiji, krivično delo koje se kažnjava zatvorom od šest meseci do pet godina. RTV je najavio i podneo krivičnu prijavu protiv Zarkovića i Vučelića, ali se tužilaštvo tim povodom do zaključenja ovog izveštaja nije oglašavalo. Tekstovi u „Pečatu“, kao uostalom i saopštenja i plakati SNP NAŠI, podsećaju na javni govor kakav je u Srbiji po zlu zapamćen tokom devedesetih godina prošlog veka, a kakav je, između ostalih, promovisao i Milorad Vučelić, tada u jednom periodu i direktor RTS-a. Taj govor karakteriše brutalni obračun sa političkim neistomišljenicima, u kojima se manipuliše poluistinama, ili bezobzirno laže, u kojima se ne biraju reči i u kojima je nečija izmišljena ili stvarna manjinska etnička pripadnost dovoljna da se osoba proglasi „osvedočenim srbomrsцем čije je celokupno delovanje prožeto neskrivenim zalaganjem za dalje propadanje Srbije i Srba“, a disonantni politički tonovi

dovoljni da se neko proglasi izdajnikom, stranim plaćenikom, ili kao u slučaju „Pečata“ i novinara RTV-a, „jurišnikom antisrpstva“. Iako su medijska i novinarska udruženja žestoko reagovala povodom napada „Pečata“ na novinare RTV-a, odgovarajuća reakcija države je izostala. Nažalost, i u ovom slučaju, slično onome što je i Ustavni sud primetio odlučujući da odbaci predlog Republičkog javnog tužilaštva za zabranu rada SNP NAŠI, u sistemu zaštite sloboda i prava u Srbiji nadležni državni organi prethodno, ne da nisu iscrpeli mere prevencije i adekvatnog sankcionisanja protivpravnog delovanja usmerenog na kršenje zajemčenih ljudskih ili manjinskih prava ili izazivanje rasne, nacionalne ili verske mržnje, nego se oni, po svemu sudeći, još uvek nadaju da će javni govor kojim se izaziva nacionalna mržnja sam od sebe nestati, ako se dovoljno dugo ignoriše. S druge strane, napadi na čelne ljude RTV-a predstavljaju i pritisak koji je direktno suprotan Zakonom o radiodifuziji definisanoj obavezi da programi javnog radiodifuznog servisa, a posebno programi informativnog sadržaja, budu zaštićeni od bilo kakvog uticaja vlasti, političkih organizacija ili centara ekonomske moći.

2. Sudski postupci

2.1. Gradonačelnik Beograda i predsednik Demokratske stranke, Dragan Đilas, tužio je dnevni list „Kurir“ za naknadu štete zbog povrede časti i ugleda objavljivanjem informacija. Prema izjavama koje je Dragan Đilas davao medijima, visinu odštetnog zahteva u tri tužbe koje je podneo, opredelio je vezujući ih za vrednost navodnih zloupotreba za koje je u ovom listu optužen. Prema javno dostupnim podacima, od 26. decembra 2012. godine do 29. januara 2013. godine, Dragan Đilas podneo je tri tužbe Višem sudu u Beogradu, pri čemu je u dva slučaja tražio po milion dinara, dok trećom tužbom potražuje astronomskih 120 milijardi dinara. Sam Đilas je za „Tanjug“ rekao da je svestan da je iznos novca koji potražuje besmislen, ali da je besmisleno i pisanje „Kurira“ o njemu. „Kurir“, sa druge strane, tvrdi da je „jasna Đilasova namera da preko ove tužbe, nezabeležene u sudskoj praksi, pokuša da ugasi najtiražniji dnevni list u Srbiji i zastraši novinare i urednike, posle bezuspešnih pokušaja da stavi „Kurir“ pod svoju kontrolu“. Po „Kuriru“, „ovim zahtevom Đilas na mala vrata uvodi cenzuru u srpske medije i pokušava da disciplinuje one koje nije uspeo da stavi pod kontrolu preko svoje medijske kuće 'Dajrekt medija', koja ima monopolski položaj na tržištu reklama u Srbiji i određuje u kojim medijima će se pojaviti reklame privatnih, ali i velikih državnih kompanija“.

Zakonom o javnom informisanju propisano je da svako lice na koje se odnosi netačna, nepotpuna ili druga informacija čije je objavljivanje u skladu sa zakonom zabranjeno, kao i lice kome nije objavljena ispravka, odgovor ili druga informacija čije objavljivanje ima pravo da traži od javnog glasila, a koje zbog takvog objavljivanja, odnosno neobjavljivanja, trpi štetu, ima pravo na naknadu materijalne i nematerijalne štete.

Zakon takođe kaže da za štetu solidarno odgovaraju novinar, odgovorni urednik i pravno lice koje je osnivač medija, koji su pre objavljivanja, s pažnjom primerenom okolnostima, mogli utvrditi neistinitost ili nepotpunost informacije, ili nedopuštenost njenog objavljivanja. S druge strane, Zakon predviđa da su nosiocima državnih i političkih funkcija prava na zaštitu privatnosti ograničena, ako je informacija važna za javnost s obzirom na činjenicu da lice na koje se informacija odnosi vrši određenu funkciju. Ovo ograničenje je srazmerno opravdanom interesu javnosti u svakom konkretnom slučaju. Praksa sudova u Srbiji je takva da se naknada štete, i kada bude dosuđena, dosuđuje u višestruko manjim iznosima od onoga koji gradonačelnik Beograda u konkretnom slučaju potražuje. Ova naknada retko ili nikada ne prelazi nekoliko stotina hiljada dinara. Zabeleženi su slučajevi u kojima su nosioci državnih i političkih funkcija bili uspešni u svojim tužbama protiv medija, ali je takvih slučajeva manje, posebno nakon jednog broja odluka Evropskog suda za ljudska prava u postupcima koji su vođeni po predstavkama protiv Republike Srbije (Lepojić protiv Srbije, predstavka br. 13909/05; Filipović protiv Srbije, predstavka br. 27935/05; Bodrožić protiv Srbije, predstavka br. 32550/05 i Bodrožić i Vujin protiv Srbije, predstavka br. 38435/05), ili makar naknade koje se dosuđuju nosiocima državnih i političkih funkcija, i generalno javnim ličnostima, nisu više od naknada koje se redovno dosuđuju običnim građanima. U navedenom smislu, pitanje je da li tužba sa zahtevom za naknadu štete koja je opredeljena u milijardama može imati čak i zastrašujući efekat. Ovoga je, sudeći po izjavama koje je davao, očigledno svestan i sam Đilas. Zato, iako je nesporno da je „Kurir“ vodio višemesečnu otvorenu i prilično prljavu kampanju protiv Dragana Đilasa, ostaje prilično nejasno koja je svrha ovakve tužbe. Druga stvar koju „Kurir“ potencira, tiče se Đilasovog vlasništva u kompaniji koja je regionalni lider na tržištu komunikacija i koja pruža širok spektar usluga – od komunikacijskog planiranja, preko istraživanja medija, planiranja do zakupa medijskog prostora. O tome da značaj koji ova kompanija ima, posebno na tržištu zakupa medijskog prostora, predstavlja sredstvo kojim se može uticati na način na koji mediji izveštavaju o pojedinim pitanjima od javnog interesa, pisao je još Savet za borbu protiv korupcije u svom Izveštaju o pritiscima i kontroli medija iz 2011. godine. Mnogi su činjenicu da objavljivanje tog Izveštaja u medijima nije dobilo očekivanu pažnju, razumeli kao ultimativni dokaz da mediji u Srbiji zaista jesu kontrolisani, i to upravo na načine objašnjene u Izveštaju. Kako god bilo, po stanju u registrima, Dragan Đilas sa 25% učestvuje u vlasništvu Preduzeća za multimedijalne komunikacije MULTIKOM GROUP doo iz Beograda (25% udela ima i njegova bivša supruga). MULTIKOM GROUP je većinski vlasnik kompanije „Direct Media“. Međutim, pitanje da li „Direct Media“ ima dominantan položaj na tržištu oglašavanja, odnosno posebno na tržištu zakupa medijskog prostora, i da li se taj dominantan položaj zloupotrebljava, neće biti raspravljano u pokrenutim parnicama. To pitanje je u nadležnosti Komisije za zaštitu konkurencije, koja se, međutim, tržištem oglašavanja, koliko je autorima ovog izveštaja poznato, nikada nije bavila.

2.2. Viši sud u Šapcu je 24. januara 2013. godine osudio Rada Kulezića, napadača na ekipu Televizije Šabac, na 10 meseci zatvora, uslovno na dve godine, i izrekao mu zabranu prisustvovanja sportskim manifestacijama na teritoriji Prnjavora u roku od godinu dana, kao i novčanu kaznu od 50.000 dinara. Kako nije uložena žalba na ovu presudu, ona je postala pravnosnažna i izvršna. Rade Kulezić je 26. avgusta 2012. godine, bez ikakvog razloga i povoda, najpre verbalno, a potom i fizički napao novinarku RTV Šabac, Mariju Damjanović, a potom i snimatelja Zorana Milutinovića, dok su oni izveštavali sa Seoskih olimpijskih igara u Prnjavoru.

U skladu sa odredbama Krivičnog zakonika, uslovnom osudom sud učiniocu krivičnog dela utvrđuje kaznu i istovremeno određuje da se ona neće izvršiti, ako osuđeni za vreme koje odredi sud, a koje ne može biti kraće od jedne niti duže od pet godina (vreme proveravanja) ne učini novo krivično delo. Kulezić je osuđen za nasilničko ponašanje na sportskoj priredbi ili javnom skupu. Za ovo delo, Krivičnim zakonikom propisana je kazna zatvora od šest meseci do pet godina i novčana kazna, kao i obavezna mera bezbednosti zabrane prisustvovanja određenim sportskim priredbama. Ono što je specifično za ovaj slučaj je da napadač na novinare nije, shodno ranijoj praksi srpskih sudova, osuđen u meri zakonskog minimuma, ili čak i ispod njega (zakonski minimum je ovde šest meseci zatvora, a Kulezić je osuđen na 10). Druga, još važnija stvar, je da je od samog napada do pravnosnažnosti presude izrečene napadaču proteklo manje od 6 meseci, što je neuobičajeno brzo za praksu domaćih sudova.

2.3. Milovan Brkić, glavni i odgovorni urednik lista „Tabloid“, podneo je 12. februara 2013. godine Višem sudu u Beogradu tužbu za naknadu nematerijalne štete zbog povrede časti i ugleda protiv Nezavisnog udruženja novinara Srbije (NUNS). Tužba je podneta zbog saopštenja kojim je ovo udruženje osudilo pisanje lista „Tabloid“ o prvom potpredsedniku Vlade Republike Srbije, Aleksandru Vučiću, i njegovom sinu. NUNS je u saopštenju naveo da osuđuje svako medijsko plasiranje fabrikovanih informacija koje narušavaju dostojanstvo ličnosti, izvrgavaju ruglu pojedince i zloupotrebljavaju decu. Kao poslednji drastičan primer je naveden tekst, u kom „kontroverzni list rečitog imena „Tabloid“ optužuje potpredsednika Vlade Srbije, Aleksandra Vučića, za nedozvoljene odnose sa maloletnim sinom i to uz punu vizuelnu identifikaciju“. Naime, uz sporni tekst, objavljene su i fotografije maloletnog sina Aleksandra Vučića, sa prikrivenim licem, ali uz identifikaciju u potpisima. NUNS je u saopštenju pozvao nadležne da zaštite decu od zloupotreba. Brkić u tužbi insistira da se u saopštenju NUNS-a neosnovano tvrdi da je „Tabloid“ napisao da sam Vučić ili neko od ljudi kojima je okružen seksualno zlostavlja maloletnika, budući da, po njemu, takav navod u spornom tekstu ne postoji.

Zakon o javnom informisanju predviđa posebnu zaštitu maloletnika. Naime, maloletnik se ne sme učiniti prepoznatljivim u informaciji koja je podesna da povredi njegovo pravo ili interes. Zakon predviđa i prekršajnu odgovornost za kršenje citirane zabrane, za šta je zaprećena novčana kazna u iznosu od 30.000,00 do 200.000,00 dinara za odgovornog urednika. Nije poznato da li je nadležno Ministarstvo kulture i informisanja podnelo prekršajnu prijavu protiv urednika „Tabloida“ u konkretnom slučaju, a postupak koji je Brkić pokrenuo protiv NUNS-a biće interesantan utoliko što će sud morati da utvrđuje da li saopštenje sadrži činjenični opis sadržaja teksta objavljenog u „Tabloidu“ i da li je taj činjenični opis tačan, ili je pak samo vrednosni sud koji je imao, ili nije imao, validnu osnovu u sadržaju spornog teksta.

II MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH PROPISA

1. *Zakon o javnom informisanju*

Implementacija Zakona o javnom informisanju obrađena je kroz odeljak o slobodi izražavanja.

2. *Zakon o radiodifuziji*

2.1. Savet Republičke radiodifuzne agencije (RRA) je 13. februara 2013. godine okončao postupak za izricanje mera TV Pink zbog emisije „Preljubnici“ koja je emitovana 8. februara, a čiji sadržaj je, po oceni RRA, mogao da naškodi fizičkom, mentalnom ili moralnom razvoju dece i omladine. TV Pink je naloženo da emisiju „Preljubnici“ i programe sa sličnim sadržajima ne emituje pre ponoći. Savet je upozorio predstavnike ovog medija da se pridržavaju obaveze posebne najave ili označavanja programa koji mogu ugrožavati decu i omladinu, na način na koji je to predviđeno Kodeksom ponašanja emitera. U odnosu na konkretnu emisiju, koja je pratila dramatičnu istragu privatne detektivske agencije kojom je navodno otkriven incest, i eventualna saznanja autora o delu na osnovu koga je scenario napisan, Savet je saopštio da očekuje da nadležni organi ispituju sve okolnosti u skladu sa zakonom. Savet je upozorio TV Pink da je sadržaj ove emisije suprotan Zakonu o radiodifuziji i Kodeksu ponašanja emitera i obavezao ovu televiziju da saopštenje RRA o tome javno objavi u svojim centralnim informativnim emisijama, uz izvinjenje gledaocima. RRA je protiv TV Pink podnela i zahtev za pokretanje prekršajnog postupka.

Savet RRA se emisijom „Preljubnici“ bavio i krajem aprila 2012. godine, kada je od TV Pink zahtevano da taj program, pre početka emitovanja i na njegovom kraju, jasno označi kao igrani, kako javnost ne bi bila u zabludi da je reč o dokumentarnim emisijama, i da u celosti prekrije sve psovke i uvredljiv govor. Savet je tada naložio TV Pink da emisiju „Preljubnici“ jasno označi kao program koji nije prikladan za mlade od 16 godina, a da u slučajevima kada sadržaj emisije nije prikladan za mlade od 18 godina, emisiju emituje nakon ponoći. Zakonom o radiodifuziji propisano je da je RRA nadležna da, između ostalog, vrši nadzor nad radom emitera, te da vrši kontrolu i stara se o doslednoj primeni odredaba Zakona o radiodifuziji. Zakonom o radiodifuziji dalje je predviđeno da svi emiteri imaju obavezu da ne emituju programe čiji sadržaji mogu da škode fizičkom, mentalnom ili moralnom razvoju dece i omladine, kao i da takve programe jasno označe, a ukoliko ih emituju, da to čine samo između 24.00 i 06.00 časova. Zakon izričito propisuje i da emiteri ne smeju da emituju programe koji sadrže pornografiju ili čiji sadržaji ističu i podržavaju nasilje, narkomaniju ili druge vidove kriminalnog ponašanja, kao i programe koji zloupotrebljavaju lakovernost gledalaca ili slušalaca. Kodeks ponašanja emitera dalje propisuje da se sadržaji koji mogu da ugroze integritet, kao i zdravstveni, moralni, intelektualni i socijalni razvoj maloletnika mogu emitovati samo u doba kada deca i omladina ne bi trebalo da prate programe radija i televizije. Takođe, Kodeks ponašanja emitera obavezuje emitere da posebno najavljuju ili označavaju programe koji mogu da ugroze decu i omladinu. RRA je ovlašćena da izriče mere emiteru, i to opomenu, upozorenje, ali i meru privremenog ili trajnog oduzimanja dozvole za emitovanje programa. Upozorenje se izriče, između ostalog, i kada emiter prvi put prekrši neku obavezu koja je utvrđena zakonom ali na način da to kršenje ozbiljno ugrožava ostvarivanje načela regulisanja odnosa u oblasti radiodifuzije. Upozorenje se objavljuje u javnim glasilima a obavezno u programu emitera na koga se upozorenje odnosi. Zaštita maloletnika je jedan od ključnih ciljeva koje RRA ostvaruje u okviru svoje regulatorne funkcije. Interesantno je da ova mera, predviđena Zakonom o radiodifuziji koji je na snazi od 2002. godine, nikada nije bila izrečena zbog povrede obaveza koje bi se ticale zaštite maloletnika, iako su se u javnosti mogle čuti primedbe da su TV programi puni sadržaja koji nisu primereni deci. RRA je daleko lakše izricala mere zbog povreda koje su se npr. ticale praćenja predizborne kampanje.

3. Zakon o nacionalnim savetima nacionalnih manjina

Ustavni sud Srbije je na sednici održanoj 17. januara pokrenuo postupak za ocenu ustavnosti pojedinih odredaba Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, a u pogledu određenih ovlašćenja saveta nacionalnih manjina, koja se, između ostalog, tiču i informisanja nacionalnih manjina. Ustavni sud je odlučio da pokrene postupak ustavnosti:

- odredbe člana 2. stav 2, kojom je, između ostalog, predviđeno da Nacionalni savet osniva ustanove, privredna društva i druge organizacije iz oblasti obaveštavanja na jeziku nacionalne manjine;
- odredbe člana 10. tač. 6), koja propisuje da Nacionalni savet, u skladu sa zakonom i svojim statutom, preko svojih organa samostalno osniva ustanove, udruženja, fondacije, privredna društva, između ostalog i u oblasti obaveštavanja;
- odredbe člana 19. stav 2, koja propisuje da Republika, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave kao osnivač javnih preduzeća i ustanova u oblasti javnog informisanja koje u celini ili pretežno vrše informisanje na jeziku nacionalne manjine, mogu u sporazumu sa nacionalnim savetom u celini ili delimično preneti osnivačka prava na nacionalni savet;
- odredaba člana 20, koji predviđa učešće nacionalnih saveta u upravljanju u ustanovama javnih radiodifuznih servisa;
- odredaba člana 23, koje propisuju ništavost pravnih akata koji su doneti bez odgovarajućeg predloga ili mišljenja nacionalnih saveta, čime bi se diralo u pravo učešća nacionalnih saveta u upravljanju ustanovama javnih radiodifuznih servisa;
- odredaba člana 24, koje uređuju prenos osnivačkih prava nad ustanovama koje obavljaju javno informisanje isključivo na jeziku nacionalne manjine sa Republike Srbije, autonomne pokrajine ili jedinice lokalne samouprave na nacionalni savet.

Iz saopštenja sa sednice se ne vidi po čijoj inicijativi je Ustavni sud postupao. Poznato je da je ANEM još u januaru 2011. godine podneo inicijativu za ocenu ustavnosti ovog i još nekih drugih Zakona, prevashodno u pogledu mogućnosti osnivanja medija koji bi bili, neposredno ili posredno, u državnoj svojini. U odnosu na Zakon o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, ANEM je svoju Inicijativu za ocenu ustavnosti podneo konkretno vezano za član 19. stav 1 i 2 i član 24. stav 1, tačka 3). Ostaje nejasno zašto je Ustavni sud našao da ne postoje pretpostavke za pokretanje postupka u odnosu na član 19. stav 1, kao i po čijoj inicijativi je pokrenuo postupak u odnosu na članove na čiju neustavnost se ANEM nije pozvao. Kako god bilo, ANEM je još od usvajanja Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, a posebno u javnoj raspravi koja je prethodila usvajanju Medijske strategije, insistirao na potpunom povlačenju države iz medijskog vlasništva, kao i na izmeni propisa čije su odredbe u koliziji sa Zakonom o javnom informisanju i Zakonom o radiodifuziji. Naime, Zakon o javnom informisanju i Zakon o radiodifuziji predvideli su transformaciju državne televizije u javni servis i obaveznu privatizaciju svih preostalih državnih medija. Nažalost, privatizacija je bila zaustavljena, između ostalog i usvajanjem zakona koji su bili u direktnoj koliziji sa medijskim propisima, čime je ozbiljno narušeno jedinstvo pravnog poretka. Ovo ustavno načelo nalaže da se osnovni principi i pravni instituti predviđeni zakonima kojima se na sistemski način uređuje jedna oblast društvenih odnosa budu ispoštovani i u posebnim zakonima, osim ako je tim sistemskim

zakonom izričito propisana mogućnost drugačijeg uređivanja istih pitanja. ANEM je u inicijativi takođe naveo da sporne zakonske odredbe predstavljaju neprihvatljivo mešanje javne vlasti u ostvarivanje prava na slobodu izražavanja, za koje ne postoji legitimni osnov, odnosno, koje je, čak i kada bi takav osnov postojao, nesrazmerno. ANEM smatra da se interes javnog informisanja na manjinskim jezicima može ostvariti i bez zadržavanja tih medija u državnoj svojini, kao i da se već ostvaruje i kroz medije koji nisu u državnoj svojini.

4. Krivični zakonik

Zakon o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika ("Sl. glasnik RS", br. 121/2012), kojim su dekriminalizovane kleveta i krivično delo nedozvoljenog javnog komentarisanja sudskih postupaka, donet je 24. decembra 2012. godine, a stupio na snagu 1. januara 2013. godine (izuzev odredaba koje se odnose na krivična dela zloupotrebe službenog položaja i zloupotrebe položaja odgovornog lica, koje će stupiti na snagu 15. aprila 2013. godine). U javnosti, ocena dekriminalizacije nedozvoljenog javnog komentarisanja sudskih postupaka bila je mahom pozitivna, budući da se radilo o jednoj zbunjujućoj i nejasnoj inkriminaciji koja je realno mogla da izazove autocenzuru i ograniči slobodu ispoljavanja mišljenja i slobodu medija. Dekriminalizacija klevete, sa druge strane, o čemu smo pisali i u svojim ranijim izveštajima, za svoju posledicu ima to da će oni koji smatraju da su oklevetani, između ostalog i u medijima, satisfakciju moći da ostvaruju samo u parničnom postupku. Iako, na prvi pogled, izgleda da je dekriminalizacijom klevete postignut značajan napredak u oblasti zaštite prava na slobodu izražavanja u Srbiji, činjenica je da su novinari u Srbiji, u dosadašnjem periodu, imali mnogo više uspeha u krivičnim postupcima koji su protiv njih vođeni, nego u parničnim. Iako se podnosio veliki broj tužbi za klevetu, osuđujuće presude bile su retke, a čak i kada ih je bilo, izricane su samo novčane kazne koje su po pravilu bile niže od naknada štete koje su za iste tekstove ili emisije izricane u parničnim postupcima. Uprkos ovome, medijska i profesionalna udruženja zalagala su se za dekriminalizaciju, ali ne samo klevete, već i uvrede, uz zahtev da se dobiju efikasniji mehanizmi zaštite prava na slobodu izražavanja i u parničnim postupcima. Zakonodavac se, kao i mnogo puta ranije, opredelio za polovično rešenje, odnosno za dekriminalizaciju klevete, uz istovremeni opstanak uvrede u krivičnom zakonodavstvu. Osnovna razlika između ova dva dela ogleda se u tome što kleveta podrazumeva neistinit činjenični navod, dok se uvreda vrši, po pravilu, vrednosnim sudom.

Početak primene novog zakona imao je za posledicu da je u januaru i februaru 2013. godine, obustavljen veliki broj postupaka, odnosno doneto više oslobađajućih presuda protiv novinara za klevetu. Budući da uvreda, kao što smo napisali, nije dekriminalizovana, brojni tužioci pokušali su da izvrše prekvalifikaciju

dela u svojim privatnim krivičnim tužbama, iz klevete u uvredu, ali su sudovi u najvećem broju slučajeva prekvalifikaciju odbijali, što svakako treba pohvaliti. Suprotno bi otvorilo vrata nedopustivoj praksi da se zapravo izigra izmena zakona tako što će se novinari, umesto za klevetu kažnjavati za uvredu. U svakom slučaju, zabuna koja je nastala oko toga da li se već podnete privatne krivične tužbe za klevetu mogu prekvalifikovati u privatne krivične tužbe za uvredu, ukazuje koliko je odluka zakonodavca da ne dekriminalizuje uvredu zapravo bila pogrešna, sve budući da teško da postoji i jedan ozbiljan argument koji bi opravdao drugačiji krivično pravni tretman klevetničkih činjeničnih sudova u odnosu na uvredljive vrednosne. Sve posebno imajući u vidu da oštećeni i za uvredljive vrednosne sudove zaštitu mogu ostvariti u parničnom postupku.

III MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA

U periodu na koji se ovaj izveštaj odnosi pokrenute su javne rasprave o nekoliko novih zakona, sa implikacijama po medijski sektor. Naročito je značajan rad na setu medijskih zakona i početak javne rasprave o Nacrtu Zakona o javnom informisanju i medijima.

1. *Nacrt Zakona o javnom informisanju i medijima*

Ministarstvo kulture i informisanja je 27. februara 2013. godine pokrenulo javnu raspravu o Nacrtu Zakona o javnom informisanju i medijima. Javna rasprava traje do 22. marta 2013. godine, a predviđeno je održavanje četiri okrugla stola u Novom Sadu, Novom Pazaru, Nišu i Beogradu. Na ovaj način, posle skoro deset godina od usvajanja Zakona o javnom informisanju, pristupilo se donošenju novog krovnog zakona koji bi trebalo da postavi pravne osnove medijske reforme koja je započeta donošenjem Strategije razvoja sistema javnog informisanja u Republici Srbiji do 2016. godine. Nacrt zakona se oslanja na prethodni zakon, ali i uvodi brojne nove institute koji bi, po najavama iz Ministarstva, trebalo da omoguće dalji razvoj medijskog sektora. Međutim, uprkos u osnovi dobrim tendencijama, Nacrt zakona obiluje nedostacima na koje je Medijska koalicija koja okuplja najznačajnija medijska i novinarska udruženja, preko svojih predstavnika u radnoj grupi, ukazala u izdvojenom mišljenju. Pre svega, Nacrt se ne bavi u velikoj meri pravima novinara, a ukupan utisak je da je jako restriktivan po medije. Više se naglašavaju obaveze, dok prava ostaju na nivou načela koja nisu dovoljno razrađena. Ipak, veliki napredak je postavljanje principa po kojem se odredbe zakona tumače i primenjuju u skladu sa pravilima Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda i odlukama Evropskog suda za ljudska prava (član

30. stav 2. Nacrta). Pored ovoga, Nacrt pokušava da, jasnije nego što je to do sada bio slučaj, definiše javni interes u medijskoj sferi i na taj način prepozna značajnu ulogu koju mediji moraju da imaju u demokratskom društvu. Ovakvo opredeljenje nije bitno samo sa aspekta načela, već otvara put odgovarajućim oblicima javno privatnog partnerstva, sve u interesu nalaženja najboljeg modela za izgradnju povoljnog okruženja za razvoj medija i slobode izražavanja uopšte. U daljem tekstu obrazložićemo i neka od konkretnih ponuđenih rešenja.

1.1. Medij, izdavač medija i izdavačka prava

Nacrt, umesto dosadašnjeg pojma: javno glasilo, uvodi pojam medija. Ovakvo opredeljenje nije pukom terminološko usklađivanje sa evropskom regulativom, već bitno određuje i samu suštinu medija. Medij i dalje nema svojstvo pravnog lica, a umesto pojma „osnivač javnog glasila“, koristi se pojam: „izdavač medija“. Značajna novina odnosi se na definisanje izdavačkih prava nad medijem, i to kao prava na utvrđivanje i sprovođenje programske koncepcije medija, koje je kao takvo u pravnom prometu (član 31. Nacrta). Iako se prepoznaje intencija autora Nacrta da se omogući fleksibilniji sistem raspolaganja nad pojedinačnim medijem, ovako formulisana odredba može da dovede do problema u praksi jer nije jasno šta zapravo znači utvrđivanje i sprovođenje programske koncepcije. U ovom smislu je i Medijska koalicija iznela primedbe u izdvojenom mišljenju.

1.2. Projektno finansiranje

Druga značajna novina u Nacrtu je poglavlje o projektnom finansiranju koje na opšti način utvrđuje način raspodele sredstava iz javnih izvora, kriterijume za dodelu tih sredstava i postupak dodele sredstava. Osnovna namera autora Nacrta je da se jasno prekine sa praksom direktnog budžetskog finansiranja, a da finansiranje javnog interesa bude zasnovano na finansiranju kvalitetnog programskog sadržaja. Ovo je u korelaciji obaveza koje Srbija ima i u skladu sa Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju EU, kojim se Srbija obavezala da harmonizuje sa evropskim svoje propise u oblasti kontrole državne pomoći, uključujući i pomoć javnim preduzećima. Ipak, osnovna zamerka ovom delu zakona se ogleda u tome da su pravila o dodeli sredstava iz javnih prihoda previše opšte postavljena, što otvara mogućnost da se u praksi, na različitim nivoima vlasti, različito tumače. Medijska koalicija je ukazala da kriterijumi moraju da budu jasno postavljeni već u samom zakonu, da moraju biti jasni, merljivi i nediskriminatorni (naročito imajući u vidu nejednaku startnu poziciju za medije koji su u privatnom vlasništvu i one koji su do sada bili u javnom vlasništvu). To se naročito odnosi na značaj prepoznavanja poštovanja profesionalnih i etičkih standarda, koji se ogledaju u spremnosti da se prihvati nadležnost samoregulatornih tela, poštovanju odluka regulatornog tela iz oblasti elektronskih medija, ali i uvažavanje objektivnih i transparentnih pravila o merenju gledanosti i tiraža (nezavisna verifikacija tiraža i sl.). Pored toga,

odredbe o načinu izbora komisije koja bi dodeljivala javna sredstva, nisu jasno postavljene i ne prepoznaju u dovoljnoj meri značaj nezavisnosti takve komisije. Pri tom, treba naglasiti da je odluka o dodeljivanju sredstava u krajnjoj liniji uvek na ovlašćenom licu nadležnog organa koji dodeljuje sredstva (ministar, nadležni organ autonomne pokrajine ili nadležni organ jedinice lokalne samouprave), a nije precizirano da li je odluka stručne komisije obavezujuća za nadležni organ ili taj organ ima diskreciono pravo da donese odluku drugačiju od predloga komisije. Takođe, odredbe o postupku su jako neprecizno postavljene i mogu dovesti do nejednake primene u praksi u zavisnosti od organa vlasti. Na primer, u skladu sa Zakonom o opštem upravnom postupku, na rešenje koje donosi ministarstvo, postoji pravo žalbe ako je predviđena posebnim zakonom. Kako to nije predviđeno ovim Nacrtom, može se desiti da odluka o dodeli sredstava koju donosi ministar bude konačna i da se može napadati samo u upravnom sporu, a da odluke koje donose organi autonomne pokrajine ili lokalne samouprave mogu da se napadaju i žalbom (drugostepeni upravni postupak) i tužbom u upravnom sporu. Takođe, rešenje da različiti nivoi vlasti donose podzakonski akt kojim bliže uređuju postupak dodele sredstava nije dobro jer može dovesti do pravne nesigurnosti i neujednačene prakse u primeni zakona u odnosu na različite nivoe vlasti. Medijska koalicija je u izdvojenom mišljenju ukazala i na ovaj problem.

1.3. Javnost vlasništva, prekomerno objedinjavanje i Registar medija

Odredbe koje govore o javnosti vlasništva, prekomernom objedinjavanju i registru medija su takođe novina u medijskom zakonodavstvu i predstavljaju značajan iskorak. Javnost vlasništva je jedan od temeljnih principa i evropskog zakonodavstva u ovoj oblasti, ali se čini da su odredbe o registru jako prenormirane i prevazilaze svrhu uspostavljanja registra. Podaci koji su javni u registru, moraju se svesti na podatke koji omogućavaju javnosti da zna ko su vlasnici medija, kako bi formirali svoj sud o mediju čiji su oni vlasnici (odnosno izdavači). Medijska koalicija je ukazala da odredbe o registru u velikoj meri odstupaju od cilja uspostavljanja registra, a naročito u pogledu odredaba o povezanim licima (gde se postavlja i pitanje zaštite podataka o ličnosti). Slučajeve prekomernog objedinjavanja medija u skladu sa Nacrtom, rešava republički organ nadležan za zaštitu konkurencije (Komisija za zaštitu konkurencije). Međutim, u praksi se može desiti da pretpostavke za vođenje postupka od strane Komisije za zaštitu konkurencije neće biti ispunjene (posebno zbog nerazvijenosti medijskog tržišta i niskih prihoda koje medijski izdavači ostvaruju, čak i kada objektivno jesu dominantni na nekom medijskom tržištu). U tom slučaju Komisija neće moći da sprovede postupak i izrekne odgovarajuće mere iako je došlo do prekomernog objedinjavanja. Zato je neophodno da Nacrt prepozna i ovakve slučajeve koji nisu retki u praksi.

1.4. Opoziv

Opoziv, kao nov institut (pored odgovora na informaciju i ispravke informacije) je zamišljen kao mogućnost da se izbegne prečesto pribegavanje postupcima za naknadu štete. Na ovaj način su autori nacrtu pokušali da uvedu princip postupnosti različitih pravnih mera koje stoje na raspolaganju licu na koje se informacija odnosi. Međutim, formulacija samog prava u Nacrtu je sporna, te se čini da bi mogla izazvati velike probleme u praksi i jako uticati na tok novinarskog istraživanja i izveštavanja.

1.5. Obaveza privatizacije medija

Rešenje Nacrta o privatizaciji medija obrađeno je u odeljku ovog izveštaja koji se bavi postupcima privatizacije.

2. Nacrt zakona o naknadama za korišćenje javnih dobara

Ministarstvo finansija i privrede je 20. februara 2013. godine pokrenulo javnu raspravu o Nacrtu zakona o naknadama za korišćenje javnih dobara. Za medije su posebno značajne odredbe koje se odnose na naknade regulatornim telima i naknade za javni radiodifuzni servis. U skladu sa ovim Nacrtom, radi se o tri naknade, i to: naknadi za emitovanje programa, naknadi za javni radio-difuzni servis (koje dve naknade su zbirno nazvane naknadama za korišćenje radio-difuznog prostora), i naknadi za korišćenje radio frekvencije. Nacrt predviđa da se obveznici plaćanja, visina naknade, raspodela, namena i druga značajna pitanja vezana za ove naknade uređuju zakonima o elektronskim medijima, odnosno elektronskim komunikacijama. Takođe, Nacrt predviđa da se, mimo Zakona o naknadama za korišćenje javnih dobara, sektorskim propisima ne mogu uvoditi nove naknade, što bi trebalo da garantuje pravnu sigurnost obveznika. Čini se, međutim, da Nacrt meša potpuno različite stvari. Dok bi radio frekvencije, a donekle i javni radio-difuzni servis, mogli biti shvaćeni kao javno dobro, naknada za emitovanje programa je čista regulatorska naknada, odnosno čist trošak regulacije. Regulator, načelno, ovu naknadu može koristiti i kao sredstvo ostvarivanja regulatornih ciljeva, ali to samu naknadu opet ne čini naknadom za bilo kakvo javno dobro. Takođe, čak i ako prihvatimo da je namera da se uvede red u sistem naknada dobra, pojedine odredbe ovog Nacrta značajno ugrožavaju nezavisnost regulatornih tela (pre svega finansijski aspekt nezavisnosti). Tako, dok odredbe Nacrta koje se tiču načina utvrđivanja visine naknada i rokova plaćanja ne diraju u nezavisnost regulatora, odredbe koje se odnose na to kome pripadaju sredstva od naknada i koje uređuju samu tehniku plaćanja, nezavisnost ozbiljno dovode u pitanje. Nacrt predviđa da regulatornim telima pripadaju sredstva od naplaćenih naknada samo do planiranih rashoda predviđenih finansijskim planom. To je u suprotnosti sa oba sektorska zakona koja predviđaju da razlika

prihoda nad rashodima pripada Budžetu Republike Srbije. Sama tehnika naplate predviđa da se uplate usmeravaju na propisane uplatne račune javnih prihoda u Upravi za trezor. Sa tih uplatnih računa u Upravi za trezor sredstva se automatski usmeravaju na račun regulatornih tela dok ne dostignu nivo rashoda predviđenog finansijskim planom regulatora. Ovakvim rešenjem se suštinski zadire u finansijsku nezavisnost regulatornih tela i to na dva načina: smanjivanjem sredstava (samo do visine rashoda utvrđenih finansijskim planom) i tehnikom naplate koja više ne predviđa mogućnost da regulatorna tela ubiraju direktno prihode od naknada. Što se tiče javnih servisa, načelno se određuje da naknada za javni radio-difuzni servis pripada javnom radiodifuznom servisu na nacionalnom nivou, a naknada za javni radio-difuzni servis ostvarena u Vojvodini u iznosu od 70% pripada javnom radiodifuznom servisu autonomne pokrajine, ali uz izvesno ograničenje da eventualni višak prihoda nad rashodima pripada budžetu. Postupak naplate je isti kao i za regulatorna tela, pa su i javni servisi onemogućeni da primaju uplate direktno, već bi ih primale posredno, putem centralnog računa, a bez garancija i eventualnih propisanih sankcija za slučaj da prenos sredstava ne usledi po naplati. U javnoj raspravi, na ove nedostatke Nacrta je ukazao ANEM, čije su pisane primedbe i predloge za izmenu Nacrta podržala i druga udruženja iz Medijske koalicije.

IV MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA

REGULATORNA TELA

1. *Republička radiodifuzna agencija (RRA)*

1.1. Aktivnostima Republičke radiodifuzne agencije bavili smo se i u delu ovog izveštaja koji se odnosi na implementaciju Zakona o radiodifuziji.

1.2. Na tekućem javnom konkursu za izdavanje dozvola za emitovanje, i to jedne regionalne dozvole za televiziju, za područje Zaječara, Negotina i Žagubice, dve regionalne dozvole za radio u Beogradu, kao i tri lokalne dozvole za televiziju – u Negotinu, Kruševcu i na Partizanskim vodama, i sedam lokalnih dozvola za radio – u Lazarevcu, Jagodini, Ražnju, Smederevskoj Palanci, Kostolcu, Sremskim Karlovcima i Kuli, RRA je objavila listu podnosilaca prijave čije su prijave potpune i podnete u predviđenom roku. Ovo je faza u postupku izdavanja dozvola koja prethodi suštinskom odlučivanju RRA o podnetim prijavama, na

osnovu utvrđenih kriterijuma i propisanih uslova i standarda. Ono što je svakako interesantno je veliki broj učesnika na konkursu, čak po 8 konkurenata za po dve dozvole u Beogradu, ili sedam za dozvolu u Jagodini.

1.3. Savet RRA učestvovao je u jednoj bizarnoj situaciji, povodom najava da bi na televiziji mogao biti emitovan program u kome je žrtva skrivene kamere bio predsednik Vlade Republike Srbije, Ivica Dačić. Mediji su preneli da je premijer snimljen kako ga intervjuiše Plejbojeva zečica koja je glumila novinarku, i koja tom prilikom nije nosila donji veš, „a potrudila se da Dačić to primeti“ oponašajući Šeron Stoun iz filma „Niske strasti“. Savet RRA je objavio saopštenje u kome se prvo navodi da to telo „retko ima priliku da reaguje pre nego što neki program bude emitovan, jer ne postoji zakonska obaveza emitera da bilo koji programski sadržaj dostave na uvid RRA pre emitovanja“, a zatim preporučio svim emiterima „da se uzdrže od emitovanja ovog, ali i svih sličnih sadržaja koji svojom estetikom i etikom ne ispunjavaju elementarne uslove da budu emitovani: vređaju dostojanstvo ličnosti, ugrožavaju pravo na privatnost, ne vode računa o zaštiti dece i maloletnika“. Ne ulazeći u polemiku o tome koliko je uopšte moguće da je ovakav program bio snimljen bez saglasnosti premijera, ovde ćemo se osvrnuti na odredbu Zakona o radiodifuziji koja ovlašćuje RRA da donosi preporuke, a koja kaže da RRA to radi „u slučaju da postoji neujednačena dozvoljena praksa emitera u primeni odredaba ovog zakona koje se odnose na sadržaj programa“. U ovom slučaju, logično nije postojala nikakva praksa, budući da emisija nije emitovana. Takođe, ostaje pitanje sa čime je praksa koja ne postoji, mogla da bude neusaglašena. Na kraju, izgleda kao da je RRA zapravo zloupotrebljen zarad nečije promocije, a da je preporuka bila, ne samo problematična, iz razloga što se odnosila na program koji nije ni emitovan, pa bi se u tom smislu mogla smatrati nedopustivom prethodnom zabranom, već i apsolutno suvišna, jer ne preporučuje ništa što već nije propisano Kodeksom ponašanja emitera. Konkretno, Kodeks već propisuje da su „televizijske stanice dužne ... da vode računa o izbegavanju nepristojnog oblačenja“, a da se „pod nepristojnim oblačenjem podrazumeva pojavljivanje voditelja i drugih učesnika u programu u odeći ili obući sa pretežno obnaženim delovima tela ili erotskom konotacijom“. Takođe, Kodeks već propisuje da su „emiteri ... dužni da se vode principom zaštite osnovnog ljudskog dostojanstva u svim programima“, kao i da su dužni da preduzmu sve mere predostrožnosti kako bi zaštitili maloletne osobe od programskih sadržaja koji mogu da im ugroze integritet kao i njihov zdravstveni, moralni, intelektualni i socijalni razvoj.

2. *Republička agencija za elektronske komunikacije (Ratel)*

2.1. Republička agencija za elektronske komunikacije završila je javne konsultacije o Nacrtu pravilnika o izmenama i dopunama pravilnika o načinu kontrole korišćenja radio-frekvencijskog spektra, obavljanja

tehničkih pregleda i zaštite od štetnih smetnji. Izmene i dopune Pravilnika ovlašćuju agenciju da po službenoj dužnosti ili na zahtev stranke otkriva neovlašćeno korišćenje spektra. Kada se otkrije neovlašćeno korišćenje spektra, Agencija o tome obaveštava nadležnu inspekciju, a kada se neovlašćeno koristi radio-difuzni spektar, i regulatorno telo za radiodifuziju. Takođe, izmenama se precizira i zabrana korišćenja uređaja koji svojim radom mogu prouzrokovati štetne smetnje, osim kada je upotreba istih dozvoljena organima odbrane i bezbednosti. Nažalost, čini se, predložene izmene Pravilnika nisu dovoljan iskorak u pravcu koji bi mogao da reši problem piratskih TV i radio stanica.

2.2. Republička agencija za elektronske komunikacije je krajem novembra 2012. godine izvršila drugu analizu maloprodajnog tržišta distribucije medijskih sadržaja. Po završenoj analizi, Agencija je sačinila Izveštaj o sprovedenoj analizi o kome je, potom, u skladu sa Zakonom o elektronskim komunikacijama, obavljena javna rasprava. Polazeći od testa 3 kriterijuma, Agencija je utvrdila da na predmetnom tržištu ne postoji delotvorna konkurencija. Utvrđeno je da je operator Serbia Broadband – Srpske kablovske mreže d.o.o, operator koji poseduje značajnu tržišnu snagu i to zbog: tržišnog uticaja od preko 50%, ostvarivanja značajne prednosti u odnosu na konkurenciju po osnovu nedostatka pregovaračke moći kupaca i zbog činjenice da je ovaj operator istovremeno i KDS (kablovska distribucija) i DTH (distribucija medijskih sadržaja putem satelita) operator; zbog ostvarivanja značajne prednosti u odnosu na konkurenciju po osnovu diverzifikacije usluga i ekonomije obima, jer je istovremeno i operator širokopojasnog pristupa internetu; zbog razvijenosti prodajne mreže po gradovima; zbog ostvarivanja značajne prednosti u odnosu na konkurenciju, jer konkurencija nije u stanju da utiče na politiku SBB-a, naročito u pogledu politike prodajnih cena. U okviru Izveštaja se predlaže i nametanje regulatornih obaveza operatoru i to: zabrana obračunavanja prekomernih cena, zabrana ometanja ulaska na tržište ili ograničavanje konkurencije previsokim ili preniskim cenama, zabrana davanja neopravdane prednosti određenim krajnjim korisnicima, ograničavanje maloprodajnih cena, obaveza pribavljanja prethodne saglasnosti od Agencije prilikom formiranja i promene sadržaja i cena paketa usluga, određivanje mera kontrole individualnih tarifa, obaveza zasnivanja cena na troškovima pružanja usluga ili na cenama na uporedivim tržištima. U vezi sa ovim Izveštajem, Agencija je konsultovala i Komisiju za zaštitu konkurencije, u pogledu toga da li su Izveštaj o analizi tržišta i nametnute regulatorne obaveze u skladu sa propisima o zaštiti konkurencije. Komisija je stala na stanovište da su Izveštaj i regulatorne obaveze u skladu sa propisima o zaštiti konkurencije, uz izvesna terminološka odstupanja i razlike koje proističu iz prirode ex post i ex ante regulacije. Po završenim javnim konsultacijama, Agencija će doneti zaključak o usvajanju Izveštaja.

Izveštaj o analizi maloprodajnog tržišta distribucije medijskih sadržaja iz avgusta 2011. godine takođe je stajao na stanovištu da na maloprodajnom tržištu distribucije medijskih sadržaja ne postoji delotvorna konkurencija. Novi Izveštaj zapravo potvrđuje da nametnute regulatorne obaveze nisu još uvek ostvarile svoju svrhu. Ostaju problemi implementacije obaveza i kontrolni mehanizmi koje Republička agencija poseduje u vezi sa ostvarivanjem regulatornih obaveza u praksi. Takođe, velika mana ovako sprovedene analize je što se odnosi isključivo na maloprodajno tržište distribucije medijskih sadržaja, te što ne dotiče segment usluga koje operatori pružaju emiterima. Tako se ne prepoznaje ni potreba da se nađu određeni mehanizmi zaštite emitera od diskriminacije u pristupu mreži, čega smo bili svedoci u prethodnom periodu.

DRŽAVNI ORGANI

3. Narodna skupština Republike Srbije

Odbor za kulturu i informisanje Narodne skupštine Republike Srbije organizovao je javno slušanje na temu medijskih sloboda 28. januara 2013. godine. Diskusiju je obeležilo ukazivanje na loš položaj medija, posebno u unutrašnjosti, ali i tvrdnje pojedinih poslanika da problem nisu medijski zakoni, već nedostatak profesionalizma u medijskoj profesiji. Poslanici, posebno opozicije, insistirali su da medijska udruženja treba da razluče ko su u njihovim redovima propagandisti a ko novinari. Profesor Fakulteta političkih nauka, Rade Veljanovski, je ukazao da je i parlament odgovoran za poštovanje slobode medija i govora, a ne samo vlada ili novinarska udruženja. Zaštitnik građana, Saša Janković, je rekao da je zabrinut posle sednice, ali je ukazao da se može očekivati pomak u medijskim slobodama Srbije ako država počne principijelno da sprovodi zakone, a novinarska udruženja otvoreno stanu protiv onih koji blate profesiju.

4. Komisija za zaštitu konkurencije

Komisija za zaštitu konkurencije je 12. februara 2013. godine saopštila da je Vrhovni kasacioni sud odbio zahtev „Serbia broadband - Srpske kablovske mreže“ d.o.o. iz Beograda za preispitivanje presude Upravnog suda od 6.10.2011. godine, u predmetu utvrđivanja postojanja povrede konkurencije zloupotrebom dominantnog položaja. Reč je presudi Upravnog suda donetoj po tužbi protiv rešenja Komisije za zaštitu konkurencije u ponovnom postupku od 4.10.2010. godine, kojim je Komisija utvrdila da „Serbia Broadband – Srpske Kablovske mreže“ d.o.o. ima dominantan položaj na tržištu pružanja usluge distribucije radio i televizijskih programa preko kablovske distributivne mreže na teritoriji grada

Beograda i da je taj položaj zloupotrebljen vođenjem promotivne akcije na teritorijama opština Palilula i Stari grad tokom marta 2006. godine. Ova presuda može se shvatiti i kao još jedan dokaz o neefikasnosti sistema zaštite konkurencije u Srbiji, budući da događaj iz marta 2006. godine, svoj sudski epilog dobija gotovo punih sedam godina kasnije. U međuvremenu, pitanje konkretne promotivne akcije iz 2006. godine izgubilo je svoju aktuelnost i značaj. Činjenica da postupci pokrenuti pred Komisijom za zaštitu konkurencije do svog epiloga toliko traju, deluje destimulišuće na učesnike na tržištu koji prepoznaju određene prakse kao nekonkurentne. I u ovim izveštajima, između ostalog, pisali smo o praksi kablovskih operatora da primenjuju nejednake uslove poslovanja na iste poslove (distribuciju medijskih sadržaja) u odnosu na različite učesnike na tržištu, konkretno u odnosu na strane i domaće medijske kuće ili u odnosu na lokalne i regionalne medije. Nažalost, okolnost da se toliko čeka do konačne odluke o tome da li je konkretna praksa restriktivna ili ne, utiče na mirenje medija sa neravnopravnim uslovima na medijskom tržištu, odnosno u krajnjoj liniji, na dalje zatvaranje tog tržišta, iako ono nikome nije u interesu. U svakom slučaju, iako se čini da su okolnosti sazrele za jednu sveobuhvatnu sektorsku analizu medijskog i sa njime povezanih tržišta, Komisija za zaštitu konkurencije se, makar za sada, u takvu analizu nije upustila. Sam Zakon o zaštiti konkurencije kaže da Komisija takvu analizu uvek može sprovesti kada kretanje cena ili druge okolnosti ukazuju na mogućnost ograničavanja, narušavanja ili sprečavanja konkurencije u određenoj grani privrede.

KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA

5. Organizacija muzičkih autora Srbije (Sokoj)

Nakon pregovora vođenih u decembru i januaru, ANEM je 4. februara 2013. potpisao sa Sokojem Protokol o saradnji, kojim su radio i TV stanicama omogućeni popusti za plaćanje minimalne naknade za korišćenje muzičkih autorskih dela za 2013. godinu. Protokol je stupio na snagu osmog dana od dana objavljivanja u Službenom glasniku Republike Srbije. Novim Protokolom, u odnosu na prošlogodišnji, obezbeđen je još viši popust na iznose minimalnih naknada, tako da on u 2013. godini iznosi 60% u odnosu na važeću tarifu. Takođe, stanice civilnog sektora, kao i lokalne stanice koje pretežni deo programa emituju na jednom ili više manjinskih jezika (uz potvrdu RRA) naknadu će moći da plaćaju s popustom u odnosu na osnovnu tarifu u visini od 75%. Dogovorene popuste moći će da koriste sve stanice, bez obzira na eventualno postojanje starih dugova ili čak i sporova sa Sokojem. Protokol predviđa i uslove koje emiter treba da ispuni da bi ostvario pravo na popust, a predviđa i način izmirivanja dugova iz prethodnog perioda. Protokol će se primenjivati do kraja 2013. godine, odnosno do postizanja novog sporazuma o Tarifi, ukoliko takav novi sporazum bude postignut tokom ove godine. Na Protokol, koji je ANEM potpisao

kao reprezentativno udruženje radiodifuznih emitera, mogu da se pozivaju sve radio i TV stanice koje plaćaju minimalnu naknadu, bez obzira na to da li su članice ANEM-a, a njegovo potpisivanje podržale su organizacije RAB Srbija, Udružene radio televizijske stanice Srbije i Grupacija radiodifuznih organizacija Privredne komore Srbije.

V PROCES DIGITALIZACIJE

Ministarstvo spoljne i unutrašnje trgovine i telekomunikacija u februaru 2013. godine istaklo je da nisu ostvarene ključne pretpostavke za realizaciju procesa digitalizacije, te da stoga nije moguće predvideti datum za okončanje ovog procesa. U cilju nastavka digitalizacije, formirana je radna grupa od predstavnika RATEL-a, JP „Emisiona tehnika i veze“ i Ministarstva, koja ima zadatak da ubrza aktivnosti u okviru ovog procesa, ali i da obezbedi veću koordinaciju među svim učesnicima i da odgovori na sva otvorena pitanja koja su unosila dosta zabune u realizaciju samog procesa. Iz Ministarstva ističu da su pripreme za izradu Projekta mreže počele i očekuju da će one biti završene u roku od tri meseca. Pored rada na projektu mreže, usaglašen je i novi akcioni plan uz Strategiju za prelazak sa analognog na digitalno emitovanje radio i televizijskog programa u Republici Srbiji, sa jasno definisanim zadacima i rokovima, koji bi trebalo da bude usvojen već u martu 2013. godine. Prva faza gašenja analognog i uključenja digitalnog TV signala se očekuje u toku 2014. godine, a Plan prelaska, kao ključni dokument, će tačno precizirati vremenski okvir prelaska po regionima. U pogledu potrebe nabavke STB uređaja, iz Ministarstva ukazuju da građani ne treba da žure sa nabavkom sve dok ne dobiju konkretnije informacije o gašenju analognog signala. U Ministarstvu se trenutno radi i na pronalaženju modela pomoći pri nabavci STB uređaja za određene kategorije stanovništva, a konkretna sredstva će biti obezbeđena budžetom za 2014. godinu. U sklopu svog dela posla, Republička agencija za elektronske komunikacije 12. februara 2013. godine okončala je javne konsultacije o Predlogu pravilnika o utvrđivanju Plana raspodele frekvencija/lokacija/oblasti za terestričke digitalne TV radio-difuzne stanice u UHF opsegu za teritoriju Republike Srbije. Ovaj dokument je nakon konsultacija upućen Ministarstvu spoljne i unutrašnje trgovine i telekomunikacija na usvajanje. Pravilnik utvrđuje raspodelu digitalnih frekvencija po okončanju prelaska sa analognog na digitalno emitovanje. Kao takav, ovaj dokument će početi da se primenjuje tek po izvršenoj digitalnoj tranziciji, a u skladu sa Planom prelaska. Digitalni Plan raspodele usklađen je sa odgovarajućom međunarodnom regulativom i predstavlja jedan od značajnijih regulatornih dokumenata vezanih za digitalno emitovanje.

U procesu prelaska sa analognog na digitalno emitovanje kontinuirano se kasni u odnosu na ono što je planirano. Aktivnosti Ministarstva, RATEL-a i JP ETV u prethodnom periodu daju nadu da bi proces ipak mogao da počne brže da se odvija, te moguće i završi do 17. juna 2015. godine, kao roka na koji se Srbija obavezala u skladu sa ratifikovanim međunarodnim ugovorima. U međuvremenu, neophodno je stvoriti sve regulatorne i tehničke uslove da se to desi. Pre svega, neophodno je usvojiti Projekat digitalne mreže koji će otvoriti put i za usvajanje Plana prelaska, a kako bi se bliže uredili rokovi i druga pitanja od značaja za proces gašenja analognog i prelazak na digitalno emitovanje. Imajući u vidu kompleksnost procesa, neophodna je saradnja svih zainteresovanih aktera, a naročito državnih organa i regulatornih tela, sa jedne, i emitera, sa druge strane, kako bi se omogućili uslovi za nesmetani i što bezbolniji prelazak.

VI PROCES PRIVATIZACIJE

Nacrt Zakona o javnom informisanju je na tragu Medijske strategije ustanovio princip izlaska države iz vlasništva u medijima i to operacionalizovao kroz nekoliko odredaba. Nacrt, prvo, predviđa da izdavač medija može biti samo pravno lice, a da to pravno lice ne mogu neposredno ili posredno osnovati Republika, autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave, kao ni ustanova, preduzeće i drugo pravno lice koje je u celini ili delu u državnoj svojini, odnosno koje se u celini ili delom finansira iz javnih prihoda. Izuzeci se predviđaju samo u nekoliko slučajeva, i to: javni servisi (RTS i RTV); ustanove ili fondacije čiji su osnivači nacionalni saveti nacionalnih manjina, kao izdavači medija na jeziku nacionalne manjine; ustanova ili fondacija čiji je osnivač Republika, kao izdavač medija za potrebe informisanja stanovništva na području autonomne pokrajine Kosovo i Metohija; univerzitet čiji je osnivač Republika odnosno autonomna pokrajina, kao izdavač medija čija je svrha informisanje i obuka studenata. Nacrt uređuje i način na koji se upravlja ovim ustanovama ili fondacijama, u cilju sprečavanja neprimerenog uticaja izvršne vlasti ili nacionalnih saveta kao osnivača. Dalje, Nacrt predviđa da izdavači koje je neposredno ili posredno osnovala Republika, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave, osim gore navedenih izuzetaka, prestaju sa radom 31. decembra 2014. godine. Ovim članom se predviđaju i dva modela privatizacije i to: prodaja ili prenos državnog kapitala u medijima bez naknade. Nacrt takođe nabroja odredbe drugih propisa koji prestaju da važe od 31. decembra 2013. godine, među kojima su i danas sporne odredbe Zakona o lokalnoj samoupravi, Zakona o glavnom gradu, Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina, Zakona o javnim službama, ali i čitav Zakon o Javnom preduzeću Novinska agencija „Tanjug“, Zakon o osnivanju Javnog preduzeća za novinsko izdavačku delatnost „Panorama“ i Odluka o osnivanju javnog preduzeća za unapređivanje i razvoj informisanja putem elektronskih medija na srpskom jeziku na teritoriji AP Kosovo

i Metohija „Mreža Most“. Iz citiranih odredbi proizilazi nedvosmislena intencija zakonopisaca da se uredi potpuno povlačenje države iz medijskog vlasništva. Lista odredaba koje po Nacrtu prestaju da važe, gotovo u potpunosti se poklapa sa odredbama navedenim u ANEM-ovoj inicijativi Ustavnom sudu, kojom je ta asocijacija svojevremeno tražila da se utvrdi da nisu u skladu sa Ustavom odredbe različitih propisa kojima se godinama u Srbiji opstruisao proces privatizacije.

VII ZAKLJUČAK

Početak godine obeležilo je objavljivanje Nacrta Zakona o javnom informisanju i medijima i pokretanje javne rasprave o istom, kao bitna faza dugo očekivane medijske reforme u Srbiji. Svakako je pozitivno to što Nacrt stavlja fokus na pitanje uređenja javnog finansiranja medija, polazeći od činjenice da je u uslovima nerazvijenog medijskog tržišta država sa svojim novcem zapravo ključni igrač na medijskoj sceni. Zato je primena rigoroznih standarda kontrole državne pomoći i propisa o zaštiti konkurencije u ovoj oblasti svakako jedan od ključeva medijske reforme. Ono što brine jeste činjenica da mnogi akteri na političkoj i javnoj sceni u Srbiji ovo još uvek ne razumeju, ili samo ne žele da razumeju. O tome svedoči i javno slušanje na temu medijskih sloboda u Odboru za kulturu i informisanje Narodne skupštine Republike Srbije, na kome pojedini poslanici ključni problem na medijskoj sceni vide u nedostatku profesionalizma kod samih novinara, a ne u neprincipijelnom sprovođenju zakona od strane izvršne vlasti, niti u netransparentnom trošenju javnog novca kao sredstvu uticaja na medije i sredstvu kojim se neprofesionalizam novinara zapravo podstiče. O tome svedoči i odsustvo energičnije reakcije povodom povratka na javnu scenu ekstremističkog govora, po zlu zapamćenog iz devedesetih godina prošlog veka, ponovljeni napadi na novinare i predstavnike civilnog sektora, podela na patriote i izdajnike, Srbe i antirsrbe, srbomrsce, pa čak i prebrojavanja pripadnika manjinskih nacionalnih zajednica u redakcijama, kao argumenata u obračunima sa političkim neistomišljenicima. Sudbina reformi u sektoru medija u Srbiji zavisiće, kako od rešenosti vlasti da stvori uslove u kojima će na medijskoj sceni pobediti kvalitet, a ne poslušnost i podilaženje, tako i od njene odlučnosti kojom će odgovoriti na pozive na diskriminaciju i na raspirivanje mržnje, sa koje god strane takvi glasovi dolazili.